

Rättelseblad till CSN:s årsredovisning 2021

Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har upptäckt ett fel i myndighetens årsredovisning 2021. Felet rör antalet studerande med studiemedel och studiestartsstöd som har fått beslut om återkrav och avräkning under 2021. Totalt har de felaktiga utbetalningarna av studiestöd under 2021 överskattats med 89 miljoner kronor i årsredovisningen, vilket motsvarar 12 procent. Felet påverkar inte CSN:s resultatbedömning på området.

I detta rättelseblad redovisas korrekta uppgifter om felaktiga utbetalningar i årsredovisningens avsnitt Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Rättelserna avser uppgifter under rubriken Upptäckta felaktiga utbetalningar (sid 81-82), i Tabell 79 (sid 83) och i Tabell 80 (sid 83).

Upptäckta felaktiga utbetalningar (sid 81-82)

Under 2021 fortsatte antalet studerande med studiestöd att öka, vilket innebar att utbetalningarna av studiestöd ökade. Det har bidragit till att det belopp som betalades ut felaktigt av CSN ökade. Återkrav och avräkning av studiehjälp, studiemedel och studiestartsstöd uppgick totalt till 727 miljoner kronor, vilket var 99 miljoner kronor mer än föregående år. Återkrav och avräkning av studiemedel uppgick till 698 miljoner kronor och 18 miljoner kronor avsåg studiehjälp. Inom studiestartsstödet krävdes 11 miljoner kronor tillbaka i form av återkrav och avräkning.

Av allt studiestöd som betalades ut 2021 återkrävdes eller avräknades 1,6 procent, vilket är 0,1 procent mer än 2020. Tabell 79 sid 83. Av de återkrav som beslutades 2019 hade 93 procent betalats tillbaka vid utgången av 2021. Tabell 81 sid 84.

Återkrav och avräkning av studiemedel ökade med 96 miljoner kronor jämfört med föregående år. Det förklaras av att fler studerande fick återkrav, mot bakgrund av att antalet studerande med studiemedel ökade. De vanligaste orsakerna till återkrav var för hög inkomst, avbrott från studierna och minskad studieomfattning. Antalet personer med återkrav och avräkning av studiemedel ökade från 55 100 personer 2020 till 60 600 personer 2021.

De upptäckta felaktiga utbetalningarna av studiemedel för studier i Sverige uppgick till 1,7 procent av det utbetalda beloppet 2021. För studier utomlands uppgick andelen upptäckta felaktiga utbetalningar till 2,1 procent samma period, vilket är en ökning från 1,5 procent under 2020. Andelen felaktiga utbetalningar var under 2021 lägre än bedömningen som redovisades 2019 i rapporten Läckaget i välfärdssystemen från Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (Fi 2016:07). Delegationen uppskattade de felaktiga utbetalningarna till 3,2 procent för studier i Sverige och 3,5 procent för studier utomlands. De uppskattningarna gjordes med andra metoder och omfattade bedömningar av mörkertal, vilket innebär att det inte går att jämföra resultaten med andelen upptäckta felaktiga utbetalningar som upptäckts i CSN:s ordinarie kontroller.

CSN har under 2021 fortsatt arbetet för att minska andelen elever i gymnasiet som får beslut om återkrav. Återkrav av studiehjälp minskade med 2 miljoner kronor under året, trots att kundgruppen ökade. Minskningen kan delvis bero på att gymnasieskolorna under delar av 2021 fortsatte med distansundervisning för att minska smittspridningen med anledning av covid-19-pandemin. CSN kan konstatera att färre elever har rapporterats för ogiltig frånvaro under perioder med distansundervisning, vilket vi såg redan våren 2020. Det behöver dock

inte betyda att fler elever deltagit aktivt i undervisningen. Ogiltig frånvaro är den vanligaste orsaken till återkrav av studiehjälp.

När det gäller studiestartsstöd återkrävdes och avräknades 5 miljoner kronor mer än föregående år. En förklaring till detta är att antalet studerande med studiestartsstöd ökat.

Det finns skillnader mellan kvinnor och män när det gäller återkrav och avräkning. Andelen återkrav och avräkning utgör en något högre andel av de totalt utbetalade beloppen för män än för kvinnor. Skillnaden är relativt liten när det gäller studiemedel för studier i Sverige, men den är betydande när det gäller studiemedel för studier utomlands. Det beror främst på att det genomsnittliga återkravet är betydligt högre för män än för kvinnor. Skillnaderna mellan män och kvinnors genomsnittliga återkrav för utlandsstudier har kraftigt ökat sedan 2020. En trolig förklaring är att antalet misstänkta organiserade bidragsbrott mot studiestödet ökat. Män är överrepresenterade när det gäller misstänkta bidragsbrott. Läs mer under rubriken Polisanmälningar och bidragsbrott.

Även för studiehjälp finns det skillnader mellan kvinnor och män när det gäller andelen belopp som återkrävs. Andelen återkrav är högre för män, vilket beror på att en högre andel män har ogiltig frånvaro.

När det gäller studiestartsstöd finns det skillnader mellan kvinnor och män. Andelen återkrav och avräkning är högre bland män. Det beror främst på att det genomsnittliga återkravet är högre för män än för kvinnor.

Läs mer om återkrav i avsnitten Studiehjälp, lärlingsersättning och Rg-bidrag, Studiemedel och Studiestartsstöd.

Tabell 79 (sid 83)

Uppträckt felaktig utbetalning återkrav och avräkning, fördelat på typ av studiestöd och kön, belopp i miljoner kronor, andel i procent

	2021			2020			2019		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Totalt belopp återkrav och avräkning	370,9	355,7	726,5	329,8	297,8	627,6	334,3	285,7	620,0
- studiemedel för studier i Sverige	342,7	308,5	651,1	304,2	265,0	569,3	308,7	247,7	556,4
- studiemedel för studier utomlands	16,6	30,1	46,7	15,1	17,0	32,2	12,5	16,6	29,0
- studiehjälp, Rg-bidrag och lärlingsersättning	6,4	11,7	18,1	7,1	13,3	20,4	9,8	17,8	27,7
- studiestartsstöd	5,2	5,3	10,6	3,4	2,5	5,8	3,4	3,5	6,9
Andel återkrav och avräkningar av utbetalt belopp	1,4	1,9	1,6	1,4	1,7	1,5	1,6	1,8	1,7
- studiemedel för studier i Sverige	1,5	2,0	1,7	1,5	1,8	1,6	1,7	2,0	1,8
- studiemedel för studier utomlands	1,3	3,3	2,1	1,2	1,9	1,5	0,8	1,5	1,1
- studiehjälp, Rg-bidrag och lärlingsersättning	0,3	0,5	0,4	0,3	0,6	0,5	0,5	0,8	0,6
- studiestartsstöd	1,9	4,4	2,7	1,8	3,0	2,1	1,9	2,9	2,3

Tabell 80 (sid 83)

Studerande med återkrav och avräkning, fördelat på typ av studiestöd och kön, antal personer

	2021			2020			2019		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Antal personer	40 149	34 203	74 352	37 153	32 486	69 639	40 409	34 071	74 480
- studiemedel för studier i Sverige	34 406	25 128	59 534	31 210	22 804	54 014	32 794	21 829	54 623
- studiemedel för studier utomlands	522	664	1 186	634	608	1 242	582	544	1 126
- studiehjälp, Rg-bidrag och lärlingsersättning	4 508	7 966	12 474	4 883	8 839	13 722	6 508	11 235	17 743
- studiestartsstöd	783	538	1 321	496	301	797	601	539	1 140